

IL PENTATEUCO

VOLGARIZZATO E COMMENTATO

DA

SAMUEL DAVIDE LUZZATTO

CON

INTRODUZIONE CRITICA ED ERMENEUTICA

OPERA POSTUMA

Vol. I. — GENESI

---

21 - KI TISSA'

PADOVA

Premiata Tipografia edit. F. Sacchetto

1871

(י"א)

(י"א) ב' תשא וגו': כאדם מוכה את כספו ואת זהבו, או כשהמלך מוכה את אנשי
 מלכו, קרוב הדבר מאד שיהיה בוטח בעשרו וברצו קייליו, ויתגאה בלבו ויאמר בכחי
 ועונם ידי עשיתי חיל, או לעשה חיל; ואז יקרה על הרוב שיתהפך עליו הגלגל ותבואהו
 שואה לא ידע (כי אומנם זה אחד ממשפטי ההשגחה, לפני שזר גאון, חב התאמת
 ומתאמת בכל הדורות, גם ביחידים, גם באומות ונחלכים) ומה נולדה בכל העמים
 אומות העין הרע, ונראה שכבר התפשטה האמונה הזאת בישראל בדורות שקדם מתן
 תורה, והנה לא רצה ה' לבטל האמונה הזאת מכל וכל, יען יסודתה על אמונת
 ההשגחה, והיא מרחיקה את האדם מבטוח בכחו והוכו, וזהו עיקר כל התורה כל-ה.
 לסיכך מה עשה? נזה שימנו צעת ההיא, בתחלת היוחס לנו אחד, ושימנו כופר בקע
 לגלגלת ונתן הכסף ההוא על עבדות אהל מועד, לזכרון לפני ה' לכפר על כפשותיהם,
 באופן שמהיום ההוא והלאה יוכלו להמנות בלי שייראו מעין הרע, כי המשכן העשי
 מכסף הכפורים הוא יכפר עליהם. והנה אמר כי תשא וגו' ונתנו איש כופר כפשו
 זכו' וכו', ומשמעות הדברים היא שזה דבר הכופר גם למדות, שכל זמן שימנו ולא
 יתנו כופר יהיה בהם נגף; אבל בסוף הענין אמר ולקחת את כסף הכפורים מאת

(11) Il Signore parlò

בני ישראל ונתת אותם על עבודת אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשתיכם, הורה זאת שהבספ-ההוא יעמוד לזכרון לפני ה' לדורות הנאים ולא ינטרכו עוד לכופר, כי אע"פ שהנמנים נריכים לכופר הנה המשכן העשוי בבספ הכפורים הוא יכפר עליהם, ולפי זה כי תשא אינה מורה אלא לאותה שעה בלבד, כדעת דון יצחק; רק צאת לא אסכים עמו, צמה שאמר שהיה עיקר הטוי הזה למען אכסוף הכסף הנריך לעבודת המשכן, כי אחשוב שצולת התחבולה הזאת היו מרבים להניא כסף הרבה יותר מדי המלאכה, כמו שהביאו מן הזהב והאזנים ומכל שאר המינים, אבל עיקר המכוון במוזה הזאת היה כדי שתהיה גם תרומה אחת שיטו צה העשיר והעני, ושמן התרומה ההיא יעשו האדנים שעליהן המשכן והפרכת עמודים, באופן שלא יוכל העשיר לומר לעני חלקי גדול במקדש יותר מן (כמו שכתבו חכמי התוספות בם' דעת זקנים); זאת שנית כדי להחליש אימת העין הרע כשימנו לנורך כי המשכן העומד על אותו הכסף שכתבו איש כופר נפשו יכפר עליהם, וכן מנאנו כי כמה פעמים אחר זה התפקדו בני ישראל ולא נזכר שנתנו כופר, ולא היה בהם נגף. וכל זה אמנם כשימנו לנורך, אבל אם היו נמנים שלא לנורך ורק מפני גאות המושל, אז יתכן שיבגסם מקרה רע לעונש הגאווה ולפי דרכי ההשגחה העליונה; וכן אמרו במדרש תנחומא כל זמן שנימנו ישראל לנורך לא חסרו, שלא לנורך חסרו, והנה דוד בסוף ימיו התאווה תאוה לדעת מספר מפקד העם, ולא היה זה לנורך, כי לא עשה עוד מלחמה, רק דרך גאווה וגאון, ולכן פסד יואב בן יהיה קלף ממת ה', והיה דבר המלך נחשב בעיניו, וגם ה' שלח בגף בעם. ובאותה שעה נתעורר דוד להקים בית לה' שיהיה מכפר על ישראל, והתנדב והכין בכל כמו זהב וכסף וכתשת וברזל ועינים ואבן יקרה ואבני שיש, ושאל ג"כ מהקהל כלו שיתנדבו גם הם, ומיד התנדבו בלש שלם כדנה גדולה,

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) כִּי תֵשָׂא
אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ
כֶּפֶר נַפְשׁוֹ לַיהוָה בַּפֶּקֶד אַתָּם וְלֹא־יְהִיָּה
בָּהֶם נֶגֶף בַּפֶּקֶד אַתָּם: (יג) זֶה יִתְּנוּ כָל-
הָעֵבֶר עַל-הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל
תְּרוּמָה לַיהוָה: (יד) כָּל הָעֵבֶר עַל-הַפְּקֻדִים
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יִתֵּן תְּרוּמַת יְהוָה:
(טו) הָעֹשִׂיר לֹא־יִרְבֶּה וְהַדָּל לֹא יִמְעֹט
מִמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל לִתֵּת אֶת-תְּרוּמַת יְהוָה
לְכַפֵּר עַל-נַפְשֹׁתֵיכֶם: (טז) וּלְקַחְתָּ אֶת-כֶּסֶף
הַכֶּפָּרִים מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתָּ אֹתוֹ עַל-
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְזִכְרוֹן
לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עַל-נַפְשֹׁתֵיכֶם: פ (יז)

והיה כל זה לכפר על ישראל לזירות הבאים. ואנחנו לנוף הענין, והוא ענין
עין הרע, ואומר כי קצת מן המחלסכים כגון רב"ג בקשו לפרשו על דרך הטבע,
ואמרו שהאילים היוצאים מעיני העניים אל פני האיש הכשקף יוכלו להיות ארסיים
ולחזקו או להחיות, הכל לפי טבע המקבל; ומכאן דורנו נהפך, רובם לטענים על
אמונת העין הרע על דברים אחרים רבים הנלתי מוננים על דרך הטבע. ולעמי

a Mosè, con dire: (12) Quando farai la rassegna dei figli d'Israel, di quelli (cioè) che sono da enumerarsi [esclusi i minori e le femmine], daranno ciascheduno al Signore il riscatto della propria persona, quando ne verrà fatta l'enumerazione; e così non accadrà in essi mortalità, quando [verranno enumerati. (13) Questo daranno tutti quelli ch'entreranno nella numerazione: mezzo siclo, secondo il peso del Tempio. Il siclo è venti gherà. La metà del siclo è il tributo (da pagarsi) al Signore. (14) Chiunque entra nella numerazione: dall'età di vent'anni in poi, pagherà questo tributo al Signore. (15) Il ricco non darà di più, ed il povero non darà meno, del mezzo siclo, per pagare il tributo al Signore, per riscattare le vostre persone. (16) Riceverai dai figli d'Israel l'argento del riscatto, e l'impiegherai ad uso dell'ufficiatura da farsi nel padiglione della congregazione, e servirà ai figli d'Israel di ricordo davanti al Signore, per riscattare le vostre persone. (17) E il Si-

אלו ואלו טועים. אבל העולם איננו מתנהג על פי חקות הטבע החמרי לבדן, אבל יש עוד חוקו אחרות, חקקה אבות החכמה העליונה במחלת הנריאה, על פיהן מסובכת מסבות המוארעות, להביא על גוי ועל אדם יחד הטובות והרעות המעידות על ההשגחה; אשר יביט אליהן המתפלסף, ויאמר מקרה הם, ויביט אליהן ההמון ויאמר מעשה נסים המה; ובאמת הם מסובבים טבעיים הנמשכים בהכרח מסבותם הטבעיות, אבל המסובבים ומסבותיהם כלם מושרים מחלת הנריאה במחמת המסדר העליון ית' שמו; והיא שגורה שיהיה הקור קשה ומוקדים בשנת התקע"ג, למען הפיל מלך עריל, ולהשקיט ארץ ומלואה, היא חקקה בתהליכות קורות הצדור והימיד גזרת לבני שזר גאון, וממנה ימשך כי כשאדם (או הגוי כלו) עומד ברום ההלכה ומתגאה ומתפאר בה, ומביא קנאה בלב רואיו יקרה לו שיהפך עליו הגלגל, ותבואהו שואה לא ידע, וההמון ייתם זה לעין הרע, ולפעמים ייתם זה לקללת הזונאים, ולפי האמת אין העין חזקה, ולא הקללות מביאות רעה. אבל המשפט לאלהים הוא, והוא גור ומקק בשדר השתלשלות מסבות הטוב והרע, שגאות אדם תשפילנו ושפל רוח יתמוך כבוד, ומאזר נרפתי אחר

Du triomphe à la chute il n'est souvent qu'un pas.

(VOLTAIRE, *la Mort de César*).

והמעמר כתב כי אנשי הדור ההוא הוצרכו לתת כופר מסכני שמתאו בעגל וכתמיצו כליוה; ולא זכר כי הטוי הזה קדם למעשה העגל. (צו) לבשר על נפשותיהם: וכן

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יח) וְעָשִׂיתָ
כִּיֹּר נְחֹשֶׁת וּבָנוּ נְחֹשֶׁת לְרַחֲצָהּ וְנָתַתָּ אֹתוֹ
בֵּין-אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתָּ שָׁמָּה מַיִם:
(יט) וּרְחֲצוּ אֶהְרֶן וּבָנָיו מִמֶּנּוּ אֶת-יְדֵיהֶם וְאֶת-
רַגְלֵיהֶם: (כ) בְּבֹאֵם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד יִרְחֲצוּ
מַיִם וְלֹא יָמָתוּ אוֹ בְּגָשְׁתֶּם אֶל-הַמִּזְבֵּחַ
לְיִשָּׁת לְהִקְטִיר אִשָּׁה לַיהוָה: (כא) וּרְחֲצוּ
יְדֵיהֶם וּרַגְלֵיהֶם וְלֹא יָמָתוּ וְהִיטָה לָהֶם חֻקַּי
עוֹלָם לֹו וּלְזָרְעוֹ לְדֹרֹתָם: פ (כב) וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) וְאַתָּה קַח-לָךְ בָּשָׂמִים

ESODO XXX

gnore parlò a Mosè, con dire: (18) Farai eziandio una conca di rame, col suo piedestallo di rame, ad uso di bagno; e la collocherai tra il padiglione di congregazione e l'altare, e vi porrai dell'acqua. (19) Ed Aronne e i figli suoi vi si bagneranno le mani e i piedi. (20) Entrando nel padiglione di congregazione, si bagneranno, altrimenti morranno; come pure accostandosi all'altare per officiare, per ardere qualche sacrificio da ardersi al Signore. (21) Si bagneranno le mani e i piedi, e non morranno; e ciò sarà per essi statuto perpetuo, per lui (cioè) e per la sua discendenza, per tutte l'età avvenire: (22) Ed il Signore parlò a Mosè con dire: (23) E tu pren-

כסף הכמורים, הנכון כרח"צמן ענין כופר נפש, וכן כי הדם הוא נכפס יכפר, הוא כופר הנפש, כי הדם הוא הנפש, והמקריב קרבנו כותן נפש חמת נפש. (כג) כפי

ראש מִרְדְּרוֹר חֲמִשׁ מֵאוֹת וּקְנָמָן-בֶּשֶׂם
 מִחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם וּקְנֵה-בֶשֶׂם חֲמִשִּׁים
 וּמֵאֲתַיִם: (כד) וְקֹדֶה חֲמִשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
 וְשֶׁמֶן זַיִת הָיִן: (כה) וַעֲשִׂיתָ אֹתוֹ שֶׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ
 רֶקֶח מִרְקַחַת מַעֲשֶׂה רֶקֶח שֶׁמֶן מִשְׁחַת-קֹדֶשׁ
 יִהְיֶה: (כו) וּמִשְׁחַת בּוֹ אֶת-אֶהֱל מוֹעֵד וְאֵת
 אֲרוֹן הָעֵדֻת: (כז) וְאֶת-הַשֻּׁלְחָן וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו
 וְאֶת-הַמִּנְרָה וְאֶת-כָּלֶיהָ וְאֵת מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת:
 (כח) וְאֶת-מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְאֶת-
 הַבִּיר וְאֶת-כִּנּוֹ: (כט) וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם וְהָיוּ
 קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים כָּל-הַנִּגְעַ בָּהֶם יִקְדָּשׁ: (ל) וְאֶת-

ESODO XXX

diti scelti aromi: mirra spontanea, cinquecento (sicli di peso);
 cinnamomo aromatico, la metà dell'antecedente, (cioè) duecen-
 tocinquanta; e calamo aromatico [cannella] dugentocinquanta.
 (24) E cassia, cinquecento, (il tutto) col peso del Tempio; e
 olio d'oliva, un Hin. (25) E ne farai un olio di sacra unzione,
 un composto odoroso, lavoro d'unguentario: olio di sacra un-
 zione sarà. (26) E ungerai con esso il padiglione di congrega-
 zione, e l'arca della Legge. (27) E la mensa e tutti i suoi ar-
 redi, ed il candelabro e i suoi arredi, e l'altare del profumo.
 (28) E l'altare degli olocausti e tutt'i suoi arredi, e la conca
 e il suo piedestallo. (29) E li dichiarerai sacri, e saranno cosa
 santissima; tutto ciò che li toccherà diventerà sacro. (30) Ed

אֶהְרֶן וְאֶת־בְּנָיו תִּמְשַׁח וְקִדַּשְׁתָּ אֹתָם לְכַהֵן
 לָיו: (לז) וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שְׁמֹן
 מִשְׁחַת־קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרֹתֵיכֶם: (לח) עַל־
 בָּשָׂר אָדָם לֹא יִסָּךְ וּבְמִתְכַנְתּוֹ לֹא תַעֲשֶׂהוּ
 כְּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם: (לח) אִישׁ
 אֲשֶׁר יִרְקַח כְּמֹהוּ וְאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל־זֶרַע
 וְנִבְרַת מַעֲמִיו: ס (לח) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
 מֹשֶׁה קַח־לָךְ סָמִים נָטָף וּשְׁחַלֵּל וְחַלְבֵנָה
 סָמִים וּלְכֹנֶה זָכָה בָּר בְּבָר יִהְיֶה: (לח) וַעֲשִׂיתָ
 אֹתָהּ קְטֹרֶת רֶקַח מַעֲשֶׂה רֹקַח מִמֶּלֶךְ טָהוֹר
 קֹדֶשׁ: (לח) וּשְׁחַקֵּת מִמֶּנָּה הָרֶקֶת וְנִתְּתָה מִמֶּנָּה
 לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאַהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אוֹעֵד לָךְ
 שִׁמָּה קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: (לח) וְהַקְטַרְתָּ
 אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמִתְכַנְתָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם קֹדֶשׁ
 תִּהְיֶה לָךְ לִיהוָה: (לח) אִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה כְּמוֹהָ
 לַהֲרִיחַ בָּהּ וְנִבְרַת מַעֲמִיו: ס

הַטַּעֲמִים, וּבִדְעַת הַיְרוּשָׁלַיִם שְׁקִלִים רַחַק פָּרוּק שֶׁנִּי. (לז) לֹא יִסָּךְ: ע"ד וַיֵּשֶׁם בְּחָרֶק
 בְּמִזְבֵּחַ. (לח) וְחַלְבֵנָה סָמִים: קֶחַ נָטָף וְשִׁחַלֵּת וְחַלְבֵנָה מִזְבֵּחַ שֶׁהָיוּ רֹאשִׁים

Aronne e i figli suoi ungerai, e li consacrerai ad essere sacerdoti a me. (31) Ed ai figli d'Israel parlerai, con dire: Olio di sacra unzione sarà questo a (onore di) me, per tutte l'età avvenire. (32) Sul corpo d'alcuna persona non dev'esserne fatta unzione, e non ne farete del simile con quelle medesime dosi. Sacro è, sacro dev'essere per voi. (33) Chi ne comporrà di consimile o ne farà uso sopra persona estranea, andrà estinto di mezzo ai suoi popoli. (34) Ed il Signore disse a Mosè: Prenditi droghe: balsamo, unghia odorata, e galbano, (ed altre) droghe, ed olibano diafano: siano a dosi uguali. (35) E ne farai un profumo, un composto, opera di profumiere, lavorato con purità e santità. (36) E ne pesterai in minuta polvere, e ne adopererai davanti l'(arca della) Legge, nel padiglione di congregazione, dove mi troverò teco. Esso dev'essere per voi cosa santissima. (37) Questo profumo che farai — di egual composizione non ne farete per vostr'uso — dev'essere da te riguardato cosa sacra al Signore. (38) Chi ne farà di consimile, per goderne l'odore, andrà estinto di mezzo ai suoi popoli.

לכנוי סמים, זה על דרך שאמר למעלה קחמן נשם וקנה נשם, כך היה כ"ל לפי הפשט, ודעת הטעמים כדעת ר"ז. בר בבר ירדה: חלק כנגד חלק, משקל כנגד משקל, באוכקיא של טף חתן אוכקיא של שחלת, ועיין למעלה כ"ז י"ח. כשני הדברים נשארים מחוברים, או זה אלל זה, אחרים נב"ית, וכשהם נפרדים זה מזה אחרים נב"ק, חלק בחלק יאכלו (אח"ס). (לה) במולח: רא"צע, רח"בן, רח"בין, רא"ז וגו' כירש שיתנו זה חלק; וכ"ל כי אחר שמתאחדו בחלק חמלה בבנין הקל, הפעול יקרא חלות ולא מוחלות. ואנקלוס תרגם מערב, ור"ש כירש מן מלח' הים, שמהפכין את המים בנשאות, וכן בקטורת. היו טורפין ומערבין יפה סמים שונים. ולדעתי חלח' הים הוא כמו עושה מלאכה במים רבים (מהלים ק"ז כ"ג), וכמו שכן כלך אחרו שלח, כן מן מלאכה אחרו חלה, והנה טעם מוחלת טהור קדש, שתייה מלאכתו נעשית בטוהרה ובקדושה. ומוחת מוחלת טהור לשון זכר, חחרות לא לקטורת אלא לרוקח. נר"ש כ"י שנידי לערבם חלחון וחלטון באכנעו בנדך.

לא

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) רְאֵה
 קָרָאתִי בְשֵׁם בְּצִלְאֵל בֶּן-אוּרִי בֶן-חֹר לְמִטָּה
 יְהוּדָה: (ג) וְאִמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻמָּה
 וּבִתְבוּנָה וּבְדַעַת וּבְכָל-מְלָאכָה: (ד) לַחֲשֹׁב
 מַחֲשָׁבֹת לַעֲשׂוֹת בִּזְהָב וּבַכֶּסֶף וּבַנְּחֹשֶׁת:
 (ה) וּבַחֲרֹשֶׁת אֲכָן לְמַלְאֲת וּבַחֲרֹשֶׁת עֵץ
 לַעֲשׂוֹת בְּכָל-מְלָאכָה: (ו) וְאֲנִי הֵנָּה נֹתֵתִי
 אֹתוֹ אֶת אֱהִיֶּאֱב בֶּן-אֲחִיסָמֶךְ לְמִטָּה-דָּן
 וּבִלֵּב כָּל-חֲכָמִים לֵב נֹתֵתִי חֻמָּה וְעִשׂוֹ אֶת
 כָּל-אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ: (ז) אֶת אֶהֱל מוֹעֵד וְאֶת-
 הָאָרֶץ לַעֲדֹת וְאֶת-הַכִּפֹּרֶת אֲשֶׁר עָלָיו וְאֶת
 כָּל-כְּלֵי הָאֶהֱל: (ח) וְאֶת-הַשְּׁלֶחַן וְאֶת-כְּלָיו
 וְאֶת-הַמִּנְחָה הַטְּהֹרָה וְאֶת-כָּל-כְּלֵיהָ וְאֶת
 מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת: (ט) וְאֶת-מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת-
 כָּל-כְּלָיו וְאֶת-הַכִּיּוֹר וְאֶת-כְּנֹו: (י) וְאֶת בְּגָדֵי

XXXI

(1) Il Signore parlò a Mosè con dire: (2) Vedi, io chiamo per nome Bessalèl, figlio di Uri, figlio di Hhur, della tribù di Giuda. (3) Io l'ho ripieno di spirito di Dio, in quanto a sapienza, a discernimento, e ad assennatezza, ed in qualsiasi arte. (4) Per pensare (nuove) idee, per lavorare in oro, ed in argento, ed in rame. (5) E pei lavori in gemme da legare, e pei lavori in legname; per lavorare (in somma) di qualsiasi arte. (6) Io poi gli assegno in compagnia Aholiàv figlio di Abhisamàch, della tribù di Dan, come pure tutti gli (altri) uomini ingegnosi, quelli (cioè) che furono da me forniti d'ingegno; ed eseguiranno tutto ciò che ti comandai. (7) Il padiglione di congregazione e l'arca per la Legge, ed il coperchio che le sta sopra, e tutti gli arredi del padiglione. (8) E la mensa, e i suoi arredi, ed il candelabro puro [lucente] e tutt'i suoi arredi, e l'altare del profumo. (9) E l'altare degli olocausti e tutt'i suoi arredi, e la conca ed il suo piedestallo. (10) E i panni a rete [che stendevansi sui sacri arredi, quando il popolo ed il tabernacolo ponevasi in viaggio. Vedi Numeri, Capo IV], e gli abiti sacri per Aronne il sacerdote, e gli abiti

(ב) קראתי בשם: ענין בחירה, וכן תרגם אונקלוס דרנתי, כמו קראתי בשםך לי אחם (ישעיה מ"ג א'). (ו) ואני חנה נחתי אתו..... ובלב כל חכם לב נחתי חכמה: וגם נחתי אתו את כל חכם לב אשר בלבו נחתי חכמה, והוא על דרך ולכל נהן מיי רוחי (ישעיה ל"ח י"ו). (י) שרד: תרגום של קלעים ושל מִכְבָּר (ר"ש ראו' גי'א), והם לכסות הכלים בנסות המזכה, וענין ר"ש למטה ל"ט א', ואם מוצא שגששו מן התכלת והארגמן ותולעת השני; ובסוף פרשת במדבר מוצא שהיו שלש מינים, נגד תכלת ונגד ארגמן ונגד תולעת שני, כל אחד מכלי הקדש קבע לו כתוב באיזה משלש מיני בגדי השדר יכסוהו. בר"ש כ"י מפרשים, לא יש מפרשים, כי הכל היו מפרשים

הַשָּׂרָד וְאֶת־בְּנֵי הַקָּדָשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־
בְּנֵי בָנָיו לְכַהֵן: ^(א) וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְאֶת־קֶטֶרֶת הַסַּמִּים לְקָדָשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוִּיתָךְ
יַעֲשׂוּ: פ ^(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
^(ג) וְאַתָּה דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ
אֶת־שַׁבָּתִי תִשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם לְדַרְתֵּיכֶם לִדְעַת כִּי אֲנִי יְהוָה
מְקַדְּשְׁכֶם: ^(ד) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־הַשַּׁבָּת כִּי קָדָשׁ
הוא לָכֶם מִחֻלְלֶיהָ מוֹת יוּמָת כִּי כָל־הָעֹשֶׂה
בָּהּ מְלָאכָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמִּיהֶ: ^(ה) שֵׁשֶׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת שַׁבָּתוֹן קָדָשׁ לַיהוָה כָּל־
הָעֹשֶׂה מְלָאכָה בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת מוֹת יוּמָת:
^(ו) וּשְׁמְרוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַשַּׁבָּת לְדַרְתָּם בְּרִית עוֹלָם: ^(ז) בֵּינִי
וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הוּא לְעֹלָם כִּי־שֵׁשֶׁת
יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ

(*) קי"ז כ"ק

dei suoi figli, per funzionare. (11) E l'olio d'unzione, ed il profumo aromatico, pel Santuario. Faranno il tutto come ti comandai. (12) Ed il Signore disse a Mosè quanto segue: (13) E tu parla ai figli d'Israel, con dire: Però i miei Sabbati osserverete, poichè esso [il Sabato] è un segnale per tutte l'età avvenire, [dell'alleanza ch'è] tra me e voi, perchè si sappia ch'io, il Signore, vi ho dichiarati santi. (14) Osserverete dunque il Sabato, poichè sacro esso è [esser deve] per voi, chi lo profana sarà fatto morire; poichè chiunque farà in esso lavoro, quell'individuo [se non sarà punito] andrà estinto di mezzo ai suoi popoli. (15) Sei giorni si lavorerà, ed il settimo è giorno di grande riposo, sacro al Signore. Chiunque fa opera nel giorno del Sabato, sarà fatto morire. (16) I figli d'Israel osserveranno il Sabato, celebrando il Sabato in tutte l'età avvenire, qual patto perpetuo. (17) Del patto ch'è tra me e i figli d'Israel esso sarà perpetuamente un segnale; poichè in sei giorni fece il Signore il cielo e la terra, e nel giorno settimo cessò e riposò. (18) Ora, terminato ch'egli ebbe di parlare con Mosè nel monte di Sinai, gli diede le due tavole della Legge, tavole di pietra, scritte col dito di Dio.

בְּנֵי שָׂרָד כִּמוֹ בְּנֵי שָׂרָה, וְיִשְׂרָאֵל לֹא מִדַּעְתּוֹ מִלֵּא פִּירִיּוֹת הַכֹּכָבִים. (יא) וְאַתָּה שְׂמֵן הַמִּשְׁחָה וְאַתָּה קִצְרֵת הַסִּמִּים לְקִדְשׁ: שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה הִיא מִשְׁחָה לְמִשְׁחָה כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאִנְשֵׁי הַקֹּדֶשׁ. (יב) שְׁבַת שְׁבַתָּהּ: הַכָּפָל לַחֹק, כִּמוֹ מִדַּעְתּוֹ דַּעְתּוֹ אֲנִיּוֹ (שׁוֹפְטִים ה' כ"ג), מִפְּנֵי רַעַת רַעַתָּהּ (הַשֹּׁעַ י' ט"ו). שְׁבַתָּהּ עֲנִיּוֹ שְׁבַתָּהּ וְהוּא כְּאִמֶּה עַל כָּל יוֹם טוֹב (לְמַעַל י"ו כ"ג וְיִקְרָא כ"ג כ"ד וְל"ט), וְכֵן שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ (וְיִקְרָא כ"ה ה'). שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ; וְשְׁבַתָּהּ עֲנִיּוֹ שְׁבַתָּהּ גְּדוּלָּה, וְהוּא כְּאִמֶּה אֵלָּה עַל יוֹם הַשְּׁבַתָּהּ וְעַל יוֹ"הָ (וְיִקְרָא י"ו ל"א וְכ"ג ל"ג), וְכִמוֹ שְׁבַתָּהּ נְקִרָאָה שְׁבַתָּהּ וְנְקִרָאָה ג' שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ, כֵּן שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ וְגַם שְׁבַתָּהּ שְׁבַתָּהּ (וְיִקְרָא כ"ה ד' ה'). וְהִיא שְׁבַתָּהּ וְיִקְרָא ה' יוֹם שְׁבַתָּהּ גְּדוּלָּה, כִּי לֹא הוּא כְּאִמֶּה מִלֵּאכָה אֲחֻלָּה כֹּהֵן, כִּמוֹ שְׁבַתָּהּ ד' לִפְנֵי קֶלֶת טוֹמָאָה. (יד) דְּנִיּוֹ ד' לִפְנֵי כֹהֵן, וְהִיא כְּאִמֶּה כְּתוּבָה לֹא דְּפִסִּים אֲחֻרִּים כְּכֹהֵן, וְהִיא כְּדָרִי ד' אֵלָּה, וְעִין פִּירִיּוֹת בִּירְמִיָּה ו' כ"ג.

וביום השביעי שבת וינפש: ס שני (יד) ויתן
אל-משה ככלתו לדבר אתו בהר סיני שני
לחת העדת לחת אֶבֶן כתבים באצבע
אלהים:

לב

(א) וירא העם כי-בשש משה לרדת מן-
ההר ויקהל העם על-אֶהֱרֹן ויאמרו אליו
קום י עשה-לנו אלהים אשר ילכו לפנינו
ביוֹזָה י משה האיש אשר העלנו מארץ
מצרים לא ידענו מה-היה לו: (ב) ויאמר
אלהם אֶהֱרֹן פֶּרְקוּ נִזְמֵי הַזֶּהָב אשר באזני
נשיכם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלַי: (ג)
ויתפרקו כל-העם את-נִזְמֵי הַזֶּהָב אשר
באזניהם ויביאו אל-אֶהֱרֹן: (ד) ויקח מידם
ויצר אתו בחרט ויעשהו עֵגֶל מִסִּכָּה ויאמרו
אלה אלהינו ישראל אשר העלוך מארץ
מצרים: (ה) וירא אֶהֱרֹן ויבן מִזְבֵּחַ לִפְנֵי

XXXII

(1) Ma il popolo, vedendo che Mosè tardava a scendere dal monte, si radunò presso Aronne, dicendogli: Alzati, fanne dèi, che ci vadano davanti [cioè simulacri, che, mediante celeste influxo, abbiano a servirci di guida]; poichè ecco, Mosè, l'uomo che ci condusse fuori della terra d'Egitto, non sappiamo che cosa siane avvenuto. (2) E Aronne disse loro: Spiccate i pendenti d'oro, che le vostre mogli, i vostri figli e le figlie vostre hanno agli orecchi, e recateli a me. (3) E tutt' il popolo si spiccò i pendenti d'oro che aveva agli orecchi, e recolli ad Aronne. (4) Egli ricevette (quell'oro) dalla loro mano, lo raccolse in una borsa, e ne fece un vitello di getto; ed essi dissero: Quest'è [cioè rappresenta] il tuo Dio, o Israel, che ti trasse dalla terra d'Egitto. (5) Aronne, visto ciò, gli fabbricò davanti un altare; indi Aronne proclamò e disse:

(א) ויקהל העם על אהרן: העם נקהל על אהרן ונקשו מאבן במדקה שיעשה להם אלהים, והוא ראה שאם לא יעשה אלהים יתגדלו ויאמרו מה יעשו מה שירבו, ואז מה תועיל מיתתו? ובהקד נהיו בנחיים עלתה נידו להפריעם במחולות נאופן שלא תהיה מלחמה במחנה כמו שפירשתי בפסוק וירא משה את העם כי פרוע הוא: (ג) ויתפרקו את נוסרי: פרקו מעליהם הכנפים, הכנפים הם אקוזאטיף, וההתפעל כולל אקוזאטיף פרקו את ענמם, והנה כאן שני פעולים, ע"ד וילמדו דעת (ישעיה מ' י"ד). (ד) עגל: העגל לא היה לע"ז, ולא קבלוהו עליהם לאלוה אלא שיהיה כלי מקבל שפע האל, ויעמוד להם למנהיג במקום משה (ואהרן לא היה מספיק להם כי גם הוא בן אדם) וכן דעת הכוזרי מאמר א' סימן ז' וראב"ע ורמ"ב בן וזקוני ורל"ג, ועיין בה"ע חק"ס פ"ח. 89. קל משרש שור כמו וזרת הבסף. בחרט: ל' המרטיס (ישעיה ג' כ"ב) (ר"י נאמד משגי הפנים שהניא, ותרנס ירושלמי ור"י נכור שור ובושארט וגו').

וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר חַג לַיהוָה מָחָר: (א)
וַיִּשְׁלִימוּ מִמַּחֲדָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׁוּ שְׁלָמִים
וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וּשְׁתוּ וַיִּקְמוּ לַצֶּחֶק: פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּךְ־דָּד בִּי נִשְׁחַת
עִמָּךְ אֲשֶׁר הָעֵלִית מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ב) סָרוּ
מִהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עֲשׂוּ לָהֶם עֲגֹל
מִסָּכָה וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לָהּ וַיִּנָּבְחוּ־לָהּ וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה
אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה רְאִיתִי אֶת־הָעָם
הַזֶּה וְהִנֵּה עֹסֵק־שֶׁה־עָרֹף הוּא: (ג) וְעַתָּה
הַנִּיחָה לִּי וַיַּחֲרֹאֲפִי בָהֶם וְאֶכְלֶם וְאֶעֱשֶׂה
אוֹתְךָ לְגֹי גָדוֹל: (ד) וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת־פָּנָיו
יְהוָה אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לָמָּה יְהוָה יַחֲרֶה אַפִּי
בְּעַמָּךְ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח
גָּדוֹל וּבְיָד חֲזָקָה: (ה) לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם
לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהָרֹג אֹתָם בַּהָרִים

(א) לִצְחָק: כולל אור וטעם וריקוד, כמו עוד תעדי תמיד וינחת במתול משחקים (ירמיה
ל"א ד'), ודוד שהיה מפזז ומכרכר לפני ה' אמר: ושמחתי לפני ה' (ט"ז ו' כ"א);

Festa al Signore domani! (6) Alzatisi alla dimane, immolarono olocausti, e presentarono sacrifici di contentezza. Il popolo si assise a mangiare ed a bere, indi si alzarono a trescare. (7) Ed il Signore disse a Mosè: Vanne, scendi, poichè commise una grave colpa il tuo popolo, che conducesti fuori della terra d'Egitto. (8) Si scostarono presto dalla via ch'io ho loro prescritta, si fecero un vitello di getto, e gli si prostrarono, e gli fecero sacrifici, e dissero: Quest'è il tuo Dio, o Israel, che ti trasse dalla terra d'Egitto. (9) Ed il Signore soggiunse a Mosè: Vedo che questo popolo è gente di dura cervice [caparbia]. (10) Ora, lasciami, e l'ira mia arderà in essi, ed io esterminerolli; indi farò sì che tu divenga una grande nazione. (11) Mosè allora supplicò il Signore suo Dio, e disse: Perchè, o Signore, vuoi che l'ira tua arda nel tuo popolo, che traesti dalla terra d'Egitto, con forza grande e mano potente? (12) Perchè vuoi che dicano gli Egizi: « Malignamente li fece uscire (di qui), per poi ucciderli tra i monti, ed esterminarli d'in su la faccia della terra »? — Calmati dall'acceso tuo sdegno, e pentiti del male (minacciato) al tuo popolo.

וכן לויתן זה יצרת לשחק בו (תהלים ק"ד כ"ו) הלויתן מנחם בים, כלומר מתכונע בו בכה ומניע את המים כאילו הוא מרקד. (ד) מן הדרך אשר צויתים: ולא אחר סרו מעלי, הרי שלא עזבו את ה' לעבוד אלהים אחרים. (ה) קשה עורף: משמע שהיו קודם לכן דבקים בע"ז כנזכר ציחוקאל ב' ז' (רמב"מ), ואין צורך לומר שהיו דבקים בע"ז ממש, אלא בעשיית נלמים לכבוד האל. רמב"מ העתיק דברי ר"י ודברי ראב"ע, ולא הבין שהם שני הפכים, ר"י מעמיד המוכות לפני הקוטה והקוטה הופך לו ערבו, וראב"ע עושה המוכות הולך אחר הקוטה להשיבו מדרכו והקוטה ר' בדרבו ולא יפכה לאחוריו. גם דברי ראב"ע קטומנמים, באמרו "ולא ישיב עורף לקורא אליו" וס"ל ולא יחזיר פניו לקורא אליו. ואין ספק כי ענין המליכה, שערבו קשה ונלמי מתכונע, ולפיכך הוא הולך לדרכו בלי יחזיר פניו למי שקורא לו מאחוריו, כלומר שאינו שומע בקול מוריו. (ו) ועתה הגידתה לי: ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבותי? ואעשה אותך לגו גדול שאתה מזרעם (במדבר רבא, עין ר"י במדבר י"ד י"ב).

וּלְכַלְתֶּם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפְּךָ
וְהִנַּחֲתָם עַל-הָרָעָה לְעֹמֶךָ: (יג) זָכֹר לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם
בְּךָ וּתְדַבֵּר אֱלֹהִים אֲרָבָה אֶת-זִרְעֲכֶם בְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם וְכָל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אִמַּרְתִּי אֲתָן
לְזִרְעֲכֶם וְנָחְלוּ לָעַלְם: (יד) וַיִּנָּחֶם יְהוָה עַל-
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת לְעַמּוֹ: פ (טו) וַיִּפֹּן
וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן-הָהָר וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ
לַחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם
כְּתָבִים: (טז) וְהִלָּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַמָּה
וְהַמִּכְתָּב מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חֲרוֹת עַל-

ESODO XXXII

(13) Sovvengati d'Abramo, d'Isacco e d'Israel, tuoi servi, ai quali giurasti in te [per la tua immortalità], e promettesti: Renderò numerosa la vostra discendenza, come le stelle del cielo, e tutta questa terra, della quale parlai, darò alla vostra progenie, e la possederanno in perpetuo. (14) Ed il Signore si pentì del male che aveva detto di fare al suo popolo. (15) E Mosè, voltatosi, scese dal monte, con in mano le due tavole della Legge, tavole scritte da ambe le facce, dall'una

(טו) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים: כִּמוֹ פְּנִים וְאִחֶד, אֶלֶף שְׁמַנְיִם עֶיִךְ לִי פְּנִים וְאִחֶד, כִּי יֵשׁ הַפָּרָשׁ בְּקֶלֶף בֵּין כָּד לָכֶה, אֶחָד בְּחֻמֵּי אֵין חֵלּוֹק זֶהוּבֵדֵךְ לִמֹר מִסָּה וְחֻמָּה

הִלָּחַת: (י) וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת-קוֹל הָעָם
 בְּרָעָה* וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחֲנֶה:
 (יב) וַיֹּאמֶר אֵין קוֹל עֲנֹת גְּבוּלָה וְאֵין קוֹל
 עֲנֹת חִלּוּשָׁה קוֹל עֲנֹת אֲנָכִי שִׁמְעִי: (יג) וַיְהִי
 כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמַּחֲנֶה וַיֵּרָא אֶת-הָעֶגְלָה
 וּמַחֲלַת וַיַּחֲרֹאֲף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַךְ מִיָּדוֹ אֶת-
 הִלָּחַת וַיִּשְׁבֶּר אֶתָם תַּחַת הָהָר: (יד) וַיִּקַּח אֶת-
 הָעֶגְלָה אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחֶן עַד

ESODO XXXII

parte e dall'altra erano scritte. (16) Esse tavole erano opera di Dio, e la scrittura era scrittura di Dio, intagliata sulle tavole. (17) Giosuè sentì il popolo che schiamazzava, e disse a Mosè: Sento romore di battaglia nell'accampamento. (18) E (Mosè) disse: Non sono quelle che sentonsi grida di vittoria, nè sono grida di sconfitta; suono di canti io odo. (19) Quando poi fu vicino al campo, e vide il vitello e le danze, Mosè s'accese di sdegno, e gettò dalle mani le tavole, e le spezzò appiè del monte. (20) E prese il vitello che avevano fatto, e

(יז) ברעו: מקור קל מן ריע, וכן ויריעו נר"ש כ"י שנידי ושמיין ונעקיס לא ונזקיס
 כמו נספרי הדפוס, וע' ר"ש נפסוק י"ח. (יד) ענות: עניו כלן כאחת (מזנה
 סוף מועד קטן). (יג) וישלך מידיו את הלוחות וישבר וגו': לא מתמיהן לנב,
 וכראה עשה כן להפחיד העם ולהראות להם כי נאצרה הנבית אשר ניכס וזין ה'.
 (כ) וישרף באש: עירב בו נמר או דבר אחר המניא את הזהב לידי קלניכאניין,

(*) ברעו ק'

(*) מידיו ק'

אֲשֶׁר־דָּק וַיֹּזַל עַל־פְּנֵי הַפִּיִּם וַיִּשָּׂק אֶת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל: (כא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מַה־עָשָׂה
 לָךְ הָעָם הַזֶּה כִּי־הִבֵּאתָ עָלֶיךָ חַטָּאת גְּדֹלָה:
 (כב) וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־יִיְהוָה אֵף אֲדַנִּי אַתָּה
 יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם כִּי בָרַע הוּא: (כג) וַיֹּאמְרוּ
 לִי עֲשֵׂה־לָּנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי־
 זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 לֹא יָדַעְנוּ מַה־הָיָה לוֹ: (כד) וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמִי
 זֶהב הַתַּפְּרָקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי וַאֲשַׁלְכֵהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא

ESODO XXXII

lo bruciò [calcinò] nel fuoco, e lo tritò sino a che divenne polvere, la quale poi sparse sull'acqua, e fece bere ai figli d'Israel. (21) E Mosè disse ad Aronne: Che cosa ti fece questo popolo, per cui gli tirasti addosso un grave peccato? (22) Ed Aronne disse: Non si accenda lo sdegno del mio Signore. Tu conosci il popolo com'è proclive al male. (23) Mi dissero: Fanne dèi, che ci vadano innanzi; poichè ecco, Mosè, l'uomo che ci condusse fuori della terra d'Egitto, non sappiamo che cosa siane avvenuto. (24) Dissi loro: Chi ha dell'oro? — (e tosto) se lo spiccarono di dosso, e mel diedero. Lo gettai nel fuoco, e n'uscì questo vitello. (25) Mosè vide ch'il popolo era

ואז הוא מתפזר לעפר, עיין רא"ב רמ"ב נחן וראו'. (כב) כי פָּרַעָה: ע' מה
 שכתבתי נב"ש חק"ט עמוד 122. והנחת הענין הזה תחלה בטאליטוס. Annalium lib. I.
 שם Cecina שהרג בתפוצה את המורדים; וחלמדי מוס"ר רר אברהם די קייכטער

הַעֲגֹל הַזֶּה: (כד) וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרַע
 הוּא כִּי־פָרַעַה אֶהְרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם:
 (כה) וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בִּשְׁעַר הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמֶר מִי
 לַיהוָה אֵלַי וַיֵּאֲסֹפוּ אֵלָיו כָּל־בְּנֵי לֵוִי: (כו)
 וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 שִׁימוּ אִישׁ־חֶרְבוֹ עַל־יָרְכוֹ עִבְרוּ וּשׁוּבוּ
 מִשְׁעַר לְשַׁעַר בַּמַּחֲנֶה וְהִרְגוּ אִישׁ־אֶת־אָחִיו
 וְאִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־קָרְבוֹ: (כז) וַיַּעֲשׂוּ

ESODO XXXII

spensierato [distratto nei sollazzi], poichè Aronne l'avea reso tale [col prescrivere la festa], in guisa che sarebbero rimasti sbalorditi in mezzo a quelli che si fossero sollevati contro di essi. (26) E Mosè si fermò all'ingresso dell'accampamento, e disse: Chi è pel Signore (venga) a me! — E si radunarono presso di lui tutt' i figli di Levi. (27) Egli disse loro: Dice così il Signore, Dio d'Israel: Mettetevi ciascheduno la spada al fianco, passate e ripassate il campo, dall'una all'altra porta (di esso), ed uccidete [gli adoratori del vitello] quand'anche fossero vostri fratelli [consanguinei], vostri amici, o vostri aderenti. (28) I figli di Levi eseguirono l'ordine di Mosè, ed

אחור שלא הייתה כוונת אהרן שימחנו בקמיהם, אלא משה כשראה את העם פרוצ כי פרעו אהרן באופן שימחנו בקמיהם, חיד אחר מי לה' אלי. (כו) שימו איש דברו: אע"פ שלא היה העגל ע"ז משה, היה התחלה לע"ז והדרך האל בתחלה הייתה האומה לנער הקומואים, ולהשאיר אל כל העם זכרון נורא, למען לא יתחילו

בְּנֵי־לֵוִי כְדַבֵּר מֹשֶׁה וַיִּפֹּל מִן־הָעַם בַּיּוֹם
הַהוּא כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפֵי אִישׁ: (כט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
מֵלֹאֹו יָדְכֶם הַיּוֹם לַיהוָה כִּי אִישׁ בִּבְנוֹ
וּבְאָחִיו וּלְתַת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה: (ל) וַיְהִי
מִמַּחֲרֹת וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעַם אַתֶּם חֲטֹאתֶם
חֲטֹאתָה גְדֹלָה וְעַתָּה אֶעֱלֶה אֶל־יְהוָה אוּלִי
אֲכַפְּרָה בְּעַד חֲטֹאתֵכֶם: (לא) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָא הָעַם הַזֶּה חֲטֹאתָה
גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב: (לב) וְעַתָּה אִם־
תִּשָּׂא חֲטֹאתֶם וְאִם־אֵין מַחְנִי נָא מִסַּפְרְךָ
אֲשֶׁר כָּתַבְתָּ: (לג) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מִי
אֲשֶׁר חֲטָא־לִי אֶמְחֶנּוּ מִסַּפְרִי: (לד) וְעַתָּה לָךְ
נָחָה אֶת־הָעַם אֶל אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי לָךְ הִנֵּה
מֵלֶאכִי יֵלֶךְ לִפְנֶיךָ וּבָיִים פָּקְדִי וּפְקַדְתִּי

לסדמות לעובדי אלילים. (כט) מלאו: פעל עבר, מחנין פיעל, והוא פעל סתמי
(impersonale) כמו יקראו לך (ישעיה מ"ז ח'), יקראו הקוראים, אף כאן מלאו המולאים,
אלא שזה כאמר ד"מ כאילו היה שם מי שמלא ידם, והוא כאילו אמר: ידכם מלאה
לה, קנאתם מלי הוד בזכות איש בנו ואחיו. איש בבנו: הוא בן בנו שאינו לו,

in quel giorno caddero (morti) del popolo circa tremila uomini. (29) E Mosè disse [ai Leviti]: Voi avete oggi ricevuta la vostra installazione al servizio del Signore, sì, ciascheduno (l'ha ricevuta) col (sacrificio del) proprio figlio, e col (sacrificio del) proprio fratello; e ciò vi attira oggi la (celeste) benedizione. (30) Alla dimane Mosè disse al popolo: Voi avete commesso un grave peccato. Or dunque voglio salire al Signore [sul monte Sinai], forse otterrò perdono pel vostro peccato. (31) E Mosè tornò al Signore, e disse: Deh! questo popolo ha commesso un grave peccato, e si fecero un dio d'oro. (32) Ora dunque, o tu vuoi perdonare il loro peccato; o, altrimenti, mi cancella deh! dal libro del tuo registro [cioè dal libro dei viventi, vale a dire: meglio è ch'io muoja]. (33) Ed il Signore disse a Mosè: Chi peccò verso di me, quello cancellerò dal mio libro. (34) Or dunque va, guida il popolo al paese che t'ho promesso. Già un mio angelo ti andrà innanzi [cioè: ma io non verrò con voi, non avrò sede tra voi, vale a dire, non vi permetto di erigermi il Tempio]. Indi, quando che sia, farò

וגם חתנו שהוא כבן למותו. מלאו: יפה הנין רש"ס שהוא פעל עבר מצנין פעל, כמו כי מלאו אחריה, ויפה פירש חזקוני; אבל לדעת רש"י רא"ב ורמ"במן הוא נזון מן הקל, ולא יתכן, כי לשון מלוי יד אינו אלא בפיעל, וגם לא יתכן שיהיה אדם מלא יד ולוקח גדולה לעצמו. אבל נריך שאחרים יתנו לו הגדולה, וכן נעגלי ירבעם כתוב דרך גנאי הכפץ ימלא את ידו (ח"א י"ב ל"ג). (לב) מספרד: ס' המינים, על דרך כל הכתוב למינים נירושלם וכן וגם נדיקים אל יכתבו; וכן היא דעת רש"ס והר"במן וגם בתלמוד (ברכות ל"ב) אמר שמואל שמסר עצמו למיתה עליהם שני מחני כא וגו'. (לד) הנה מלאבי ילך לפנך: כאן הוא מלאך משה, כל' שלא תלך שכינתו עמו, כלומר שלא יעשו המעשן, כיהמשכן הוא אות שהאל נקרבם. ובירום סקדרי וגו': אין עמו כיום פקידה אחרת אפקד עליהם גם עון זה, אבל היא מליצה נהוגה בלשון, כמו ושמע אישה כיום שמעו, ישמע כל זמן שיהיה, ישמע כשישמע; וקרוי לה כי יכול הכופל, יכול מי שיפול, מי שיהיה, ושמע השומע, ישמע מי שישמע, מי שיהיה,

עֲלֵהֶם חֲטָאתָם: (לח) וַיִּגַּף יְהוָה אֶת־הָעָם עַל
אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הָעֵגֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אַהֲרֹן: ס

לג

(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּךְ עֲלֵה מִזֶּה
אֹתָהּ וְהָעָם אֲשֶׁר הָעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לְזֶרְעֶךָ אֶתְנַנָּה: (ב) וּשְׁלַחְתִּי
לְפָנֶיךָ מִלֶּאךָ וְגִרְשָׁתִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי הָאֹמֶרִי
וְהַחֲתִי וְהַפְּרָזִי הַחֲוִי וְהַיְבוֹסִי: (ג) אֶל־אֶרֶץ
זִבְתַּ חֶלֶב וּדְבָשׁ כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקֶרְבְּךָ כִּי
עַם־קָשֶׁה־עֹרֶף אֹתָהּ פֶּן־אֲכַלְךָ בְּדֶרֶךְ: (ד)
וַיִּשְׁמַע הָעָם אֶת־הַדְּבָר הַרַע הַזֶּה וַיִּתְּאֲבָלוּ
וְלֹא־שָׁתוּ אִישׁ עֲדִיו עָלָיו: (ה) וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֹמֵר אֶל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם עַם־
קָשֶׁה־עֹרֶף רַגַע אֶחָד אֶעֱלֶה בְּקֶרְבְּךָ וּכְלִיתִיךָ
וְעָתָה הוֹרֵד עֲדִיךָ מֵעָלֶיךָ וְאִדְּעָה מָה אֶעֱשֶׂה־

loro scontare il loro peccato. (35) Ed il Signore mandò una mortalità nel popolo, perchè fecero [vullero che fosse fatto] il vitello, che fece Aronne.

וכן ומנתי את אשר אמן וגו'. (לח) אשר עשו את העגל: כי הם אמרו קום
עשה לנו אלהים. והאריך בזה כי לא היה זה מיד אלא אחר זמן כדברי ראב"ע, והוא
כמשך למה שאמר וזיום פקדי וגו' (תלמודי יסודם לזכאטו).

XXXIII

(1) Il Signore disse a Mosè: Va, parti di qui, tu, ed il popolo che hai condotto fuori del paese d'Egitto, verso il paese che ho giurato ad Abramo, ad Isacco, ed a Giacobbe, con dire: Alla tua progenie lo darò. (2) Manderò innanzi a te un angelo, e scaccerò i Cananei, gli Emorei, e gli Hhittei, e i Perizzei, gli Hhivvei ed i Jevussei. (3) (Va, dico,) a quel paese che scorre latte e miele; poichè non verrò in mezzo a voi, poichè siete un popolo di dura cervice, e non vorrei dovervi estermiare lungo il viaggio. (4) Il popolo udì questa cattiva cosa, e si rattristarono, e nessuno si pose addosso i suoi ornamenti. (5) Ed il Signore disse a Mosè: Di'ai figli d'Israel: Voi siete un popolo di dura cervice. Se io viaggiassi in mezzo a voi [cioè se vi permettesti l'erezione del Tempio], potrebbe accadere ch'in un istante io vi esterminassi. Ora dunque fai bene a spogliarti de' tuoi ornamenti, ed io deciderò come trat-

(ג) כי לא אעלה בקרבך: לא תעשה לי משכן. (ד) ולא שתו איש עדיו
עליו: כי העדיים היו לזכרון לעגל, כי מהם נעשה, או סימן חבלות גרידא, כדעת
ראב"ע. (ה) רגע אחד וגו': התחיל לדבר עמם דרך חבה בראותו תשובתם שהתאבלו
והסירו עדיות, ואמר להם כי זה שלא יעלה בקרבם אינו אלא לטובתם שלא יכלס אם
יוסיפו למטוא, ושחמס יפה יעשו אם יחמירו להוריד עדים מעליהם, ויבטחו עליו

לך: (ו) וַיִּתְנַצְּלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲרִידִם מֵהָרֹב: (ז) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת־הָאֹהֶל וְנָטָה־לוֹ מִחוּץ לַמִּחֲנֶה הָרֶחֶק מִן־הַמִּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מְבַקֵּשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מִחוּץ לַמִּחֲנֶה: (ח) וְהָיָה בְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יִקְוּמוּ כָּל־הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֱלוֹ וְהָבִיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בָּאוּ הָאֹהֳלָה: (ט) וְהָיָה כִּבְּאֵ מֹשֶׁה הָאֹהֳלָה יֵרֵד עַמּוּד הָעָנָן וְעָמַד פֶּתַח הָאֹהֶל

ESODO XXXIII

tarti. (6) Così i figli d'Israel si spogliarono dei loro ornamenti, mentr'erano presso il monte Orèb. (7) Mosè poi prese la propria tenda, e la tese fuori dell'accampamento, lungi dal medesimo, e la denominò padiglione di congregazione. Ora, chiunque voleva consultare il Signore, usciva al padiglione di congregazione, situato fuori del campo [vale a dire, il popolo non essendo degno d'avere nel suo grembo il tempio di Dio, anche le rivelazioni di Dio a Mosè non dovevano aver luogo entro gli alloggiamenti]. (8) Ora, quando Mosè usciva (per recarsi) al padiglione, tutt' il popolo alzavasi, ed ognuno stava in piedi, all'ingresso della propria tenda, e guardava dietro a Mosè, sinchè fosse entrato nel padiglione. (9) Ora, quando

ויניחו לו שניצח הדרך להכניסם לעוב להם. (ו) ויתנצלו... מדר חורב: כלומר
מחוץ והלאה. (ז) מחוץ למחנה: כי כדרך שלא רנה ה' שינו לו משכן ושחצרה שכינתו

וידבר עם-מֹשֶׁה: ^(י) וראָה כָּל-הָעָם אֶת-עַמּוּד
הָעָנָן עֹמֵד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל-הָעָם
וַהֲשִׁתְּחוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֱלוֹ: ^(יא) וידבר יהוה
אֶל-מֹשֶׁה פָּנִים אֶל-פָּנִים כַּאֲשֶׁר ידבר אִישׁ
אֶל-רֵעֵהוּ וַיֵּשֶׁב אֶל-הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן-נּוּן נָעַר לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל: פ
שְׁלִישִׁי ^(יב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה רְאֵה אֲתָה
אָמַר אֵלַי הֶעֱלֵאתָ-הֶעָם הַזֶּה וְאַתָּה לֹא

ESODO XXXIII

Mosè entrava nel padiglione; scendeva la colonna di nube, e si fermava all'ingresso del padiglione, e (Dio) parlava con Mosè. (10) Tutto il popolo vedeva la colonna di nube ferma all'ingresso del padiglione, e tutt'il popolo, ciascheduno all'ingresso della propria tenda, alzavasi e prostravasi. (11) Il Signore parlava a Mosè faccia a faccia, come parla un uomo al suo amico; indi (Mosè) tornava al campo; ed il giovine Giosuè figlio di Nun, suo domestico, non si moveva dal padiglione. (12) E Mosè disse al Signore: Vedi, tu mi dici: «Fa marciare questo popolo»; ma tu non m'hai notificato chi man-

נתחכם, כן לא היה ראוי שיצא הדבור למשה בקרב המחנה. ^(יא) פנים אל פנים: שהיה הדבור מורגש לו בעת היקילה, וכן פנים בפנים דבר ה' עמו, וקרוז לזה עין בעין. ושוב אל המחנה וגו': יהושע לא היה משרת משה מנעוריו (כדעת רמב"ם) כי לא היה צמוד. לא ימיש מתוך האהל: השכינה היתה מדרגת עם משה בפתח האהל, אבל יהושע היה יושב בתוך האהל מנכנס (משה"ר יא"א). ^(יב) ואתה לא הודעתני וגו': אם

הוֹדַעְתָּנִי אֵת אֲשֶׁר־תִּשְׁלַח עִמִּי וְאַתָּה אֲמַרְתָּ
 יִדְעֶתִיךָ בְּשֵׁם וְגַם־מִצָּאת חֵן בְּעֵינָיִי: (יג) וַעֲתָה
 אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוֹדַעְנִי נָא אֶת־
 דְּרָכְךָ וְאֶדְעֶךָ לְמַעַן אֲמַצֶּא־חֵן בְּעֵינֶיךָ וְרֹאֶה
 כִּי עִמָּךְ הֵגוִי הַזֶּה: (יד) וַיֹּאמֶר פָּנֶי יִלְכוּ
 וְהִנַּחְתִּי לָךְ: (טו) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אִם־אֵין פָּנֶיךָ
 הַלְכִים אֶל־תַּעֲלֵנוּ מִזֶּה: (טז) וּבַמָּחָה יוֹדַע
 אִפּוּא כִי־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעִמָּךְ הַלּוֹא
 בְּלִבְתֶּךָ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעִמָּךְ מִכָּל־הָעָם
 אֲשֶׁר עַל־פָּנֶיךָ הָאֲדָמָה: פ רַבִּיעַ (יז) וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה גַם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ אֶעֱשֶׂה כִי־מִצָּאת חֵן בְּעֵינִי וְאֶדְעֶךָ
 בְּשֵׁם: (יח) וַיֹּאמֶר הִרְאֵנִי נָא אֶת־כְּבוֹדְךָ:
 (יט) וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶעֱבִיר כָּל־טוֹבִי עַל־פָּנֶיךָ

עמוד ענן או מה. (יג) דְּרָכְךָ, בלא יו"ד, הראוי דְּרָכְךָ. כלומר הודיעני את
 כוונתיך ואיך תמנהג בהנהגת העם הזה, אם תנחל שכינתך עמנו, אם לא; והכוונה
 לומר אם תתן לנו רשות להקים המשכן אם לא. כי אמנם פרשת תרומו ותנוה הכוללת
 מעשה המשכן נאמרו למשה מיד אחר מתן תורה בארבעים יום ראשונים, ומעשה
 העגל גרם עיכוב לעשיית המשכן, כי היו ככופים למקום, ולא היה ה' רוצה להשחית
 שכינתו בקרבם, ומשה לא הגיד לעם לזוי עשיית המשכן עד שכתפיש להם המקום,

derai con me. Tu stesso mi dicesti: Ti conosco nominatamente [ti contraddistinguo, ti prediligo], avendo tu già incontrata la mia grazia. (13) Or dunque, se incontrai la tua grazia, fammi conoscere la tua intenzione, e ch'io ti comprenda, affinché possa meritarmi la tua grazia; e considera ch'ella è il tuo popolo questa nazione. (14) E (il Signore) disse: Io stesso verrò, e ti porrò in riposo [cioè vi condurrò nella terra promessa]. (15) E (Mosè) gli disse: Se non vieni tu stesso, non ci far partire di qui. (16) Ed in che dunque s'ha da conoscere che abbiamo incontrato la tua grazia io ed il tuo popolo, se non è venendo tu con noi [cioè operando per noi dei prodigi], in guisa ch'io ed il tuo popolo siamo distinti fra tutt'i popoli che sono sulla faccia della terra? (17) Ed il Signore disse a Mosè: Anche questa cosa, di cui (mi) parli, eseguirò; poichè incontrasti la mia grazia, e ti conosco nominatamente. (18) E (Mosè) disse: Fammi di grazia vedere la tua Maestà [in segno di solenne promessa, come in Genesi XV]. (19) E (il Signore) disse: Io farò passare davanti a te tutta la mia bontà, proclamerò cioè innanzi a te il nome [gli attributi] del

עיין ר"י למעלה ל"ג י"א, ומלות לנאות הכתובה נאותו דבור היא משוּבֶּשֶׁת, ונרדף לומר לנאות או לנאותו, עיין פירושי להפסרת נ. והנה כתרצה ה' לשאלת משה, והשיב כפי ילכו והניחותי לך, כלומר אני בעצמי אלך עמכם ואניא אחכם אל המנוחה ואל הנחלה, כלומר תעשו לי מקדש ואחלהך בקרבכם. וכששקע משה כך הוסיף לשאול אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, כלומר מאחר שכבר נתפייסת לנו בקרבנו, אל תסיענו מחוץ אכילו מסע אחד צורם יוקם המשכן. (יד) פני ילכו וגו': ר"י, רש"י וראב"ע, וכן אנקלוס. והכוונה לדעתי שחשבו לי משכן, ומשה השיב ונקט שלא יסיעם ממקומם כלל צורם יעשו המשכן, באופן שלא יסעו שום מסע בלי שתהיה שכינת ה' ביניהם. (יח) הראני נא את כבודך: לברות לו ברית כמו שעשה לאברהם, והנה תנור עשן (רש"י) נס, זה כדי שלא יגרסו הסטא הוואל והם עם קשה עורף, ולא אחר קשה לי, מפני שעל ראש ההר לא היו נהמות ולא היה מותר שיעלו שם. (יט) אני אעביר כל טובי וגו': כל טובי כמו וכל טוב אדוניו נידו, טוב כל ארץ מזרים, ענינו דבר טוב ויקר, ובאין ענינו אעביר לכנף המרחץ היותר יקרה שאפשר, ומכל מקום לא תחשוב שאכרות ברית לכסות על כל כשעים, כי אע"פ שאמרתי לך: גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה, דע שלא

וּקְרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לִפְנֵיךָ וַחֲנֹתִי אֶת־אִשְׁרֵי
 אָחִי וְרַחֲמֹתִי אֶת־אִשְׁרֵי אֲרָחִים: (א) וַיֹּאמֶר לֹא
 תוּכַל לִרְאוֹת אֶת־פָּנַי כִּי לֹא־יִרְאֵנִי הָאָדָם
 וַחֲיִי: (בא) וַיֹּאמֶר יְהוָה הִנֵּה מָקוֹם אֵתִי וְנִצַּבְתָּ
 עַל־הַצּוּר: (בב) וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ
 בְּנִקְרַת הַצּוּר וְשִׁכַּתִּי בְּפִי עָלֶיךָ עַד־עֲבָרִי:
 (בג) וְהִסְרֹתִי אֶת־כְּפִי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֵרִי וּפָנָי
 לֹא יִרְאוּ: פ חמישי

אחון ולא ארמס אלא הראויים לך, והם אהרן, וכן אחרי כדיתת הנבית הזאת אחון וארמס כפי מה שגזרנו מדותי אשר אשמיעך. וקראתי בשם ה': אהרן, מדת רחמים ומדת הדין, לפיכך לא אחון כל חוטא אלא קדוש, וקנתם אענוה. בשם כ"ל סמוך, וכן למטה ל"ד ה', אע"פ שאין כן דעת בעלי הטעמים. קריאה בשם ה' האמורה כאן אין ענינה נבדל מכל שאר קריאה בשם, ורא"ב צע חשב כי נאזנהם (נראה י"ב י"ח) הכוונה שקרא בני

לד

(א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פֶּסֶל־לְךָ שְׁנֵי־
 לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁנִים וּכְתַבְתִּי עַל־הַלַּחַת
 אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל־הַלַּחַת הַרְאשֵׁנִים
 אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ: (ב) וְהָיָה נָכוֹן לְבָקֶר וְעֹלִית

Signore; indi (però) farò grazia a chi vorrò farla, ed userò clemenza a chi vorrò usarla [vale a dire: promettendo di venire con voi, non prometto indulgenza a tutt'i peccatori]. (20) E soggiunse: Non potrai vedermi in faccia [vedere cioè la parte anteriore dell'apparizione], poichè non può l'uomo vedermi e restare in vita. (21) Il Signore disse ancora: Ho un sito appo me [cioè sul Sinai havvi una grotta], e tu aspetterai sulla rupe. (22) E quando passerà la mia Maestà, ti porrò nella caverna della rupe, e ti riparerò colla mano sin ch'io sia passato. (23) Indi ritirerò la mia mano, e mi vedrai per di dietro, in faccia però non sarò veduto.

אדם לעבודת ה', זה אינו שא"כ ה"ל לשם, לא בשם, אך האמת כי כל קריאה בשם אין עיניה קריאה (rufen), אלא הרמת קול, ושעם קרא בשם, הריס קולו בהזכרת שם פלוני, זה למח לו כבוד ולהגיד שנתן ומעלותיו, כמו הדור לה' קראו בשמו, וכן כאן לשפר תאריז; ולפעמים הוא להודיע ולפרסם שאנו בחרים בפלוני, כמו ראה קראתי בשם בגלגל (למעלה ל"א ב'), קראתי בשםך לי אתה (ישעיה מ"ג א'). (ב) ויאמר לא תוכל וגו': המראה אשר הנשחיתך להעביר לפניך, תראה אותה בעברה לפניך, אבל לא תוכל להסתכל בפניה, כי זה א"א לענע בן אדם מבלי שימות; וכל זה כדי שלא ילמדו בני אדם לעשות תמונה. (בא) אחרי: זהר סיני יס מוקום מוכשר לכך, כי יש שם נקרא הנור. (בב) ושכוחי כפי עליך: כמו ובסתך על הארון את הפרכת (למעשה מ' ג'), תשים הפרכת למחינה לפני הארון; וכן כאן אשים כפי מחינה לפניך, שלא תוכל לראות את פני, והנה שרש סכך ושכך ושך לא היו מתחלתם אלא סך או שך, והוכחו להורות הנגה אם מלמעלה אם מן הגד, וזהו מסך הוא מחינה מן הגד, וסוכה שם לדירת עראי המחינה בין מלמעלה בין מן הגד, ומסוכה וביע הם מחינה מן הגד, והנה הסוכה מתחלתה הייתה כלה מעשים ומעשנים ונלא בזמן אכנים, ואח"כ התירו לעשותה בתוך הבית ולהשתמש בקירות הבית לדפנות הסוכה, ומאז והלאה אמרו סכך להוראת הכסוי בגד, אבל בגשון מקרא סכך נופל על כל הנגה בין למעלה בין מן הגד, וע' ר"ש למטה ל"ה י"ב.

XXXIV

(1) Ed il Signore disse a Mosè: Tagliati due tavole di pietra come le antecedenti, ed io scriverò su quelle tavole le parole ch'erano sulle tavole prime che rompesti. (2) Sii pronto.

בִּבְקֹר אֶל־הָרִי סִינִי וְנִצַּבְתָּ לִּי שָׁם עַד־רֹאשׁ
הָהָרִי: (ג) וְאִישׁ לֹא־יַעֲלֶה עִמָּךְ וְגַם־אִישׁ אֶל־
יָרֵא בְּכַל־הָהָר גַּם־הַצֵּאן וְהַבְּקָר אֶל־יָרְעוּ
אֶל־מֹול הָהָר הַהוּא: (ה) וַיַּפְסֹל שְׁנֵי־לַחַת
אֲבָנִים כְּרֹאשֵׁינִים וַיִּשְׁכֶּם מֹשֶׁה בִּבְקֹר וַיַּעַל
אֶל־הָרִי סִינִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח
בְּיָדוֹ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים: (ה) וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן
וַיִּתְּצֵב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בִּשְׁם יְהוָה: (ו) וַיַּעֲבֹר

(ה) וַיִּתְּצֵב עִמּוֹ שָׁם: הענן עמד אלל משה, אלל ויעבור ה' איכנו הענן אלל מראה אחרת חולי של אש. ויקרא בשם ה': הוא מה שהבטיחו וקראתי בשם ה' לפניך, והנה ויקרא בשם ה', הוא כלל, ואח"כ ויעבור ה' על פניו הוא פרט; והנה גם למעלה וגם כאן כ"ל כי בשם ראוי להיות בטעם מזרת. (ו) ה' ה': הכוונה ה', ה' לבדו, הוא אל רחום וחנון, וטעם הכפל הוא דוקא ולא אחרים, וכן כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי, וכן אנכי אנכי הוא מנחמכם. ואלו הן י"ג מדות על דרך הפשט: 1. אל רחום, 2. חנון, 3. ארך אפים, 4. רב חסד, 5. רב אמת, 6. נור חסד לאלפים, 7. נוא עון ונקמה לא ינקה, 8. נוא פשע ונקמה לא ינקה, 9. נוא חטאה ונקמה לא ינקה, 10. פוקד עון אבות על בנים, 11. פוקד עון אבות על בני בנים, 12. פוקד עון אבות על שלשים, 13. פוקד עון אבות על רבעים. והנה כשהתחיל לפרש מדותיו ית' אמר תחלה כי הוא אל, ובשם זה ככללו הנגזרות והגבורה והמחמה, שהן המדות שהיו גם הגוים מייחסים לכל אלוה; ואח"כ פרט המדות הפרטיות לאלהי ישראל, והתחיל ברחמים, והכוונה בו הרגשת המחלה והאהבה, זה בזה, ואח"כ חנון והכוונה בו הנטייה להטיע בפעל למי שגריך, ואח"כ ארך אפים, שאם יראה דבר נגד רצונו איכנו נוח לבעוס. ואח"כ רב חסד שעושי רעונו הוא מרנה ללחוב אותם ולעשות עמדם חסד. ורב אמת, אחר שנעשה אובד לאחד הוא כאמן לו ואמונתו רבה מאד, והוא נור חסדו גם לבניו עד אלפי דורות. ואם יטא איש לו, הוא נוא עון ופשע וטעמה, אך נקה לא ינקה כי הוא פוקד עון אבות וגו'. והנה הכלל העולה

per domattina, e salirai domattina alla sommità del monte, e m'attenderai quivi sulla sommità del monte. (3) Alcun altro non salga teco, nè persona si lasci vedere in tutto il monte; ed anche il bestiame, minuto e grosso, non pasturi verso quel monte. (4) E Mosè tagliò due tavole di pietra come le prime, ed alzatosi alla dimane, sali sul monte Sinai, come il Signore gli comandò, e prese seco le due tavole di pietra. (5) Ed il Signore scese nella nube, e si fermò ivi presso di lui, e proclamò il nome del Signore. (6) Il Signore cioè passandogli

מן המדות האלה שהוא אל חפץ להיטיב, וקשה לכעוס, ואע"פכ הוא ג"כ מעניש החוטאים. והנה אע"פ שלפי הפשט אין זום הכרח שההינה המדות י"ג, הנה חלוקה זה שאמרתי היא מחייבת יפה לפי הפשט. והא לך דעות אחרות בזה:

י"ג מדות

I

לדעת רבנו כמים ראש ישיבה במגלת ספרים (עיין תוספות ר"ה י"ז ע"ב) 1 ה', 2 אל, 3 רחום, 4 חנון, 5 ארך אפים, 6 רב חסד, 7 אמת, 8 נוזר חסד, 9 לאלפים, 10 נושא עון, 11 ופגע, 12 וטעאה, 13 ונקה.

II

לדעת רבנו תם (שם) ורא"צ ורמ"ב ו"ש: 1 ה', 2 ה', 3 אל, 4 רחום, 5 חנון, 6 ארך אפים, 7 ורב חסד, 8 ואמת, 9 נוזר חסד לאלפים, 10 נושא עון, 11 ופגע, 12 וטעאה, 13 ונקה.

III

לדעת הנהגה בתוספות: 1 ה', 2 אל, 3 רחום, 4 חנון, 5 ארך אפים ללדיקים, 6 ארך אפים לרשעים, 7 רב חסד, 8 ואמת, 9 נוזר חסד לאלפים, 10 נושא עון, 11 ופגע, 12 וטעאה, 13 ונקה.

IV

לדעת ס' המסידים סימן ר"כ: 1 רחום, 2 חנון, 3 ארך אפים, 4 ורב חסד, 5 ואמת, 6 נוזר חסד לאלפים, 7 נושא עון, 8 ופגע, 9 וטעאה, 10 ונקה, 11 ופלת לעוננו, 12 ולטעאחנו, 13 ונחלתנו.

V

לדעת דון יצחק: 1 ה', 2 ה', 3 אל, 4 רחום, 5 חנון, 6 ארך אפים, 7 ורב חסד, 8 ואמת, 9 נוזר חסד לאלפים, 10 נושא עון ופגע וטעאה, 11 ונקה, 12 לא ינקה, 13 פוקד עון אבות.

יְהוָה יֶעֱלֶפְנֵי וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם
וְחַנוּן אֲרֹךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד וְאַמֶּת: (ח) נָצַר
חֶסֶד לְאַלְפִים נִשָּׂא עֵוֹן וּפָשַׁע וְחַטָּאת
וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פֶקֶד עֵוֹן אֲבוֹת עַל־בָּנִים
וְעַל־בָּנֵי בָנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רַבְעִים: (ט)
וַיִּמָּהַר מֹשֶׁה וַיִּקְדֵּ אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶ: (י) וַיֹּאמֶר
אֲסֵנָא מִצְּאֹתֵי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי יִלְךְ־נָא אֲדֹנָי
בְּקִרְבֵּנוּ כִּי עַם־קָשֶׁה־עֲרָף הוּא וְסָלַחְתָּ
לְעֹונֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וְנִחַלְתָּנוּ: שש (י) וַיֹּאמֶר

VI

לדעת ר"י ערומה: 1 ה', 2 ה', 3 אל, 4 רחום, 5 חנון, 6 ארך אפים, 7 רב חסד, 8 ואמת, 9 כושר חסד לאלפים, 10 כושר עון, 11 ופשע, 12 וחסד, 13 פוקד עון אבות.

VII

והרמ"ב: 1 ה' אל, 2 ה', 3 רחום, 4 חנון, 5 ארך אפים, 6 רב חסד, 7 ואמת, 8 כושר חסד לאלפים, 9 כושר עון, 10 ופשע, 11 וחסד, 12 ונקה, 13 לא ינקה.

VIII

ושלפי האנדלוסיים: שונקס לא ינקה מדה אחת היא, ויהיה פוקד עון אבות על בנים סערה ה"ג.

IX

לדעת אח"ס: 1 ה', 2 אל רחום, 3 חנון, 4 ארך אפים, 5 רב חסד, 6 ואמת, 7

(י) כ' רבתי.

davanti proclamò: Il Signore, (unico) il Signore è Dio clemente e benigno, longanime, e grandemente benevolo e verace. (7) Egli conserva la benevolenza [da lui dimostrata ai buoni] anche ai millesimi discendenti; tollera il peccato, la colpa ed il trascorso, senza però mandarli impuni; esigendo anzi conto dei peccati dei padri dai figli e dai nipoti, dai terzi e dai quarti discendenti. (8) Mosè allora prestamente s'inchinò a terra e si prostrò. (9) E disse: Se pure hò incontrata la tua grazia, o Signore, venga deh! il Signore in mezzo a noi; poichè egli è questo un popolo di dura cervice, e tu (solo) potrai perdonare i nostri peccati e trascorsi, e trattarci qual tuo patrimonio. (10) E (il Signore) disse: Ecco io (ti) do solenne

נוצר חסד, 8 לאלפים, 9 נושא עון, 10 ופגע, 11 ומטהה, 12 ובקה לא ינקה, 13 פוקד עון אבות.⁴

X

לדעת ח"א: 1 אל רחום, 2 וטון, 3 ארך אפים, 4 רב חסד ואמת, 5 נוצר חסד לאלפים, 6 נושא עון, 7 נושא פגע, 8 נושא מטהה, 9 ובקה לא ינקה, 10, 11, 12, 13 פוקד עון אבות וגו'.

XI

(לדברי ח"מ לדעת דון יצחק) 1 ה', 2 אל רחום, 3 וטון, 4 ארך אפים, 5 רב חסד, 6 רב אמת, 7 נח"ל, 8 כע"ו, 9 ובקה לא ינקה, 10, 11, 12, 13 פוקד עון אבות וגו'.

XII

(לדברי ח"ס על דעת ר"ת) 1 ה', 2 ה', 3 אל רחום, 4 וטון, 5 ארך אפים, 6 רב חסד, 7 רב אמת, 8 נח"ל, 9 נושא עון, 10 ופגע, 11 ומטהה, 12 ובקה לא ינקה, 13 פוקד וכו'.

(ט) ילך נא אדני בקרבנו, כי עם קשה ערף הוא וסלחת: חזר משה ואל שאלו העיקרים, שהיו שהיה שכינת ה' בקרב ישראל, כלומר שיתן להם רשות להקים המשכן, והעבודה תהיה מכפרת למטאחם ולעוונותם, ואז כרת לו ברית, ולא הזכיר בכריחת הברית. ענין הליכת שכינתו בקרבם, שכבר הנתיחו עליה (כפי ילכו והנתיבות לך), אבל הזכיר המעלה היותר גדולה שתמך להם מהיות שכינתו בחוכם, והוא שיעשה להם אמות ואפחים, וזה טעם הנה אנכי כורת ברית כנגד כל עמך אעשה נפלאות וגו' (ו) וראה כל העם וגו': שיעורו וראה כל העם כי נורא הוא מעשה ה'

הִנֵּה אֲנִכִּי בְרִית בְּרִית נָגַד כָּל-עַמֶּךָ אֲעִשֶׂה
נִפְלְאוֹת אֲשֶׁר לֹא-נִבְרְאוּ בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל-
הַגּוֹיִם וְרָאָה כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-אַתָּה בְּקִרְבּוֹ
אֶת-מַעֲשֵׂה יְהוָה כִּי-נֹרָא הוּא אֲשֶׁר אֲנִי
עֹשֶׂה עִמָּךְ: ^(יא) שְׁמַר-לָךְ אֵת אֲשֶׁר אֲנִי
מִצְוֶה הַיּוֹם הַנֶּנִּי גִרְשׁ מִפְּנֶיךָ אֶת-הָאֱמֹרִי
וְהַכְנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי: ^(יב)
הִשְׁמַר לָךְ פְּתִיל-בְּרִית בְּרִית לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה בָּא עָלֶיהָ פֶּן-יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ
בְּקִרְבְּךָ: ^(יג) כִּי אֶת-מִזְבְּחֹתָם תִּתְּצֹן וְאֶת-

ESODO XXXIV

promessa: al cospetto di tutt'il tuo popolo farò prodigi, quali non furono operati in tutta la terra, nè fra alcuna nazione; dimanierachè tutt'il popolo fra il quale tu sei, scorgendo quello ch'io farò per voi, vedrà come sono tremende le opere del Signore. (11) Bada bene a quanto io ti comando oggi. Ecco, io sono per discacciare dal tuo cospetto gli Emorei, e i Cananei, e gli Hivveï ed i Jevussei. (12) Guardati che tu non faccia (alcuna) convenzione con gli abitanti del paese, che occuperai; perchè, restando in mezzo a te, non ti siano d'inciampo [cagione di rovina]. (13) Ma i loro altari demoli-

(על דרך וירא אלהים את האור כי טוב), כלומר מה שאני עושה עימך. (יב) פן
חברות ברית: שיעורו אני ירא שיהיה כך וכך, כל' אם תכרות להם ברית,

מִצַּבְתָּם תִּשְׁבְּרוּן וְאֶת־אֲשֵׁרֵי תְּכַרְתּוֹן: (יג)
 כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר* כִּי יְהוָה קִנָּא
 שְׁמוֹ אֵל קִנָּא הוּא: (יד) פֶּן־תִּכְרֹת בְּרִית
 לְיוֹשֵׁב הָאָרֶץ וְזָנּוּ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶם וְזָכְחוּ
 לְאֱלֹהֵיהֶם וְקָרָא לָךְ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחֹן: (טו)
 וְלִקַּחְתָּ מִבְּנֹתָיו לְבָנֶיךָ וְזָנּוּ בְּנֹתָיו אַחֲרֵי
 אֱלֹהֵיהֶן וְהִזְנוּ אֶת־בְּנֶיךָ אַחֲרֵי אֱלֹהֵיהֶן:
 (טז) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה־לָּךְ: (יז) אֶת־חַג
 הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת

ESODO XXXIV

rete, e le loro lapide spezzerete, e i loro boschi sacri taglie-
 rete. (14) Poichè non devi prostrarti ad alcun'altra divinità,
 poichè il Signore appellasi geloso, Dio geloso egli è. (15) Chè
 se tu farai convenzione con gli abitanti del paese, essi forni-
 cheranno dietro ai loro dèi [seguiteranno ad adorarli] e fa-
 ranno sacrifici ai loro dèi, e t'inviteranno, e tu mangerai dei
 loro sacrifici. (16) Indi tu prenderai delle loro figlie (in mo-
 gli) ai figli tuoi, e quelle loro figlie forniccheranno dietro ai
 loro dèi, e faranno fornicare i tuoi figli dietro ai loro dèi.
 (17) Dèi di getto non ti farai. (18) La festa dei pani azzimi

אז יעבדו ע"ז בִּזְרָאָךְ, וּמַעַט מַעַט תִּתְּחַתְּנוּ בָהֶם וּתַעֲבֹדוּ ע"ז; וְהָאֵל פִּירוּשׁ לַמָּה
 שֶׁאֵינָהּ לַמַּעֲלָה דְרֶךְ כָּלל פֶּן יִהְיֶה לְמוֹקֵשׁ בְּקִרְבְּךָ. (יז) אֲחֵר שֶׁזֶהוּכִיר עַל עֲבֹדַת הָאֱלֹהִים

(*) ר' רבתי.

אִשֶּׁר צוֹיתָךְ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאֵבִיב בִּי בַחֲדָשׁ
הָאֵבִיב יֵצֵאת מִמִּצְרַיִם: (יט) כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לִי
וְכָל־מִקְנֶךָ תִּזְכֹּר פֶּטֶר יְשׁוּר וְשֵׁה: (כ) וּפֶטֶר
חֲמֹר תִּפְדֶּה בִּשָּׂה וְאִם־לֹא תִפְדֶּה וְעִרְפָּתָהּ
כָּל בְּכוֹר בְּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רִיקָם:
(כא) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבֵת
בַּחֲרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשָּׁבֵת: (כב) וְחַג שִׁבְעַת

ESODO XXXIV

osservarai: sette giorni mangerai pahi azzimi, (secondo) che ti comandai, allo stabilito tempo del mese della prima maturazione (dell'orzo); poichè nel mese della prima maturazione uscisti dall'Egitto. (19) Ogni primo parto appartiene a me: di tutte cioè le tue mandre (sacrificherai) i maschi, i primi nati de' buoi e degli agnelli (e delle capre). (20) Ed ogni primo parto asinino riscatterai con un agnello (o capretto), e se nol vorrai riscattare l'ammazzerai; ogni primogenito de' tuoi figli riscatterai; nè si vegga la mia faccia a mani vuote. (21) Sei giorni lavorerai, e nel giorno settimo riposerai; anche nella stagione dell'arare e del mietere riposerai (nel sabbato). (22) Celebrerai eziandio la festa delle settimane, (festa delle)

חמס נמה שיעשו לכבוד המקום. (יט) כל פטר רחם לי: נאדם ובהמה, והוא כלל שחמיו פרע. תזכר: נא כלן מקנה לשון נקנה. כלומר תהיה נזכרת, והטעם מטעם שתהיה נזכרת, אחת חיינ להפריש ממונם הזכרים (וכן דעת רש"י) נע בניאור סקנר) ואח"כ פירש לא כל הזכרים, רק פטר חמס. תזכר: הכף קמונה להודות שהמלה מן השם זכר. (כא) בחריש ובקציר תשבט: אפילו בזמן פחריש והקציר.

(*) קח' נז' ק

תַּעֲשֶׂה לָךְ בְּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִיטִים וַחֵג הָאֲסִיף
 תְּקוּפַת הַשָּׁנָה: (כג) שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה
 כָּל־זְכוּרְךָ אֶת־פָּנֶי הָאָדָם יִהְיֶה אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל: (כד) כִּי־אֹרִישׁ גּוֹיִם מִפָּנֶיךָ וְהִרְחַבְתִּי
 אֶת־גְּבֻלְךָ וְלֹא־יִחְמַד אִישׁ אֶת־אֶרֶצְךָ
 בַּעֲלַתְךָ לִרְאוֹת אֶת־פָּנֶי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שְׁלֹשׁ
 פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה: (כה) לֹא־תִשְׁחַט עַל־חֶמֶץ דָּם
 זְבָחִי וְלֹא־יֵלֵן לְבָקָר זֶבַח חֵג הַפֶּסַח: (כו) רִאשִׁית
 בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־

ESOD XXXIV

primizie della messe del frumento; e la festa del raccolto, terminato il giro dell'anno. (23) Tre volte l'anno comparirà ogni tuo maschio innanzi al (supremo) padrone, il Signore, Dio d'Israel. (24) Poichè scaccerò nazioni dal tuo cospetto, e dilatterò il tuo territorio; nè alcuno penserà ad occupare il tuo paese quando andrai a comparire innanzi al Signore tuo Dio tre volte l'anno. (25) Non verserai sopra [cioè avendo in casa] pane lievitato il sangue del mio sacrificio, nè rimanga sino alla dimane il sacrificio della festa della pasqua. (26) Le più elette primizie della tua terra recherai alla Casa del Signore

חֲשֹׁנֹת נֶחֱם הַשָּׁנָה, כֵּן תָּרַגַם רַחֲמֵי"מ, וְכֵן כִּכּוֹן, וְשׁ מִפְּרִשִׁים חֲשֹׁנֹת אִפִּי מִמְּלָאכֹת
 הַחֲרִישָׁה וְהַקְּטִירָה, וְלִפִּי זֶה מִחֲרִישׁ וּמִקְטִיר הֵי"לל. (כג) יֵרָאֶה כָּל זְכוּרְךָ: הַכֹּפֶן
 יֵרָאֶה, עֵינֵי מִירוֹשֵׁי נִשְׁעִיהֶם א' ו"ב. (כד) זֶבַח חֵג הַפֶּסַח: אֲמֹרִיו (ר"ש), וְלִמְעֻלָּה
 (כ"ג י"ח) כְּתוּב וְלֹא יֵלֵן מִלֵּב חֲגִי עַד בֹּקֶר, וְכֹאן אֲנִקְלוֹם תָּרַגַם מִלֵּב, וְאֲזִילִי זֶבַח כּוֹלל

תִּבְשֹׁל גְּדִי בַחֲלֵב אִמּוֹ: פ שְׁבִיעִי (כו) וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לָךְ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
 כִּי־עַל־פִּי יְהִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּרְתִּי אִתָּךְ בְּרִית
 וְאֶת־יִשְׂרָאֵל: (כז) וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים
 יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
 שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית
 עֶשְׂרֵת הַדְּבָרִים: (כח) וַיְהִי בְּרֹדֶת מֹשֶׁה מִתּוֹ
 סִינֵי וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה בְּרֹדֶתוֹ
 מִן־הַהֶר וּמֹשֶׁה לֹא־יָדַע כִּי קָרַן עוֹר פָּנָיו
 בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: (כט) וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ESODO XXXIV

tuo Dio. Non cucinerai capretto nel latte di sua madre. (27) Indi il Signore disse a Mosè: Scriviti questi comandamenti, poichè sulla base di questi comandamenti stabilisco alleanza con te e con Israel. (28) E (Mosè) fu ivi col Signore quaranta giorni e quaranta notti, pane non mangiò ed acqua non bevette; e (il Signore) scrisse sulle tavole le parole del patto, (cioè) i dieci comandamenti. (29) Ora, quando Mosè scese dal monte Sinai — e le due tavole della Legge erano in mano di Mosè nel suo scendere dal monte — Mosè non sapeva che la pelle del suo volto erasi fatta irradiente, mentre (il Signore) parlava con lui. (30) Aronne e tutti gl' Israeliti, vedendo Mosè,

הִמְלֵן וְהָדָם שֶׁנִּכְהָס זָכִים. (כו) עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: הַאֲמֹרִים כִּפְרָשׁ ו' מן

אֶת־מֹשֶׁה וְהִנֵּה קֶרֶן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁתֹּ
 אֱלֹהֵיוֹ: (לא) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מֹשֶׁה וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו
 אַהֲרֹן וְכָל־הַנְּשָׂאִים בַּעֲדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
 אֲלֵהֶם: (לב) וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְשׂוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּצְאוּ אֶת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲתוֹ בְּהַר
 סִינַי: מִפְּסָד (לג) וַיְכַל מֹשֶׁה מִדְּבַר אֱתָם וַיֵּתֵן
 עַל־פָּנָיו מַסּוּהָ: (לד) וּבָבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה
 לְדַבֵּר אֲתוֹ יָסִיר אֶת־הַמַּסּוּהָ עַד־צֵאתוֹ וַיֵּצֵא
 וּדְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יְצִוָה: (לה) וַרְאוּ

ESODO XXXIV

e scorgendo che la pelle del suo volto era irradiente, temet-
 tero di accostarsi a lui. (31) Ma Mosè li chiamò, ed Aronne e
 tutt'i principi ritornarono a lui nel (luogo del)la radunanza,
 e Mosè parlò ad essi. (32) Poscia si accostarono tutti gl'I-
 sraeliti, e Mosè comandò loro tutto ciò, di cui il Signore gli
 aveva parlato nel monte Sinai. (33) E quando Mosè ebbe ter-
 minato di parlare con essi, si pose sulla faccia un velo. (34)
 Quando poi Mosè si presentava al Signore, perch'egli gli par-
 lasse, levavasi il velo sino al suo uscire. Usciva e comunicava
 agl'Israeliti ciò che gli veniva imposto. (35) Allora gl'Israeliti

הכני גורש מפניו (רש"ם). (לד ולה) לדבר אתו: שידבר ה' עמו, ע' סוף פרשת
 כזא. (לה) וראו בני ישראל את פני משה: כשהיה מדבר עם ישראל היה
 עומד בלא מסוה והיו רואים כי קרן עור פניו, וכשכלה לדבר והיה סולך נדבק לשון
 לאחלו היה מתכסה בו.

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פָּנָי מֹשֶׁה כִּי קָרַן עוֹר פָּנָי
 מֹשֶׁה וַהֲשִׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמָּסוּהָ עַל־פָּנָיו עַד־
 בָּאוּ לְדַבֵּר אִתּוֹ: ס ס ס

ESODO XXXIV-XXXV

vedevano la faccia di Mosè, (vedevano cioè) che la pelle del volto di Mosè era irradante. Indi Mosè si rimetteva il velo sul volto, sino al suo rientrare perchè il (Signore) gli parlasse.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>